

Тематичний напрям: 1. Публічні фінанси в системі сталого розвитку економіки.

УДК 336:1

Одочук В.С., магістрант

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Кучерівська С.С., к. е. н.

доцент кафедри фінансів і кредиту

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Органи державної влади, організації та установи бюджетної сфери, державні та комунальні підприємства є великими споживачами та спрямовують на закупівлі значні кошти державного та місцевих бюджетів, з яких фінансуються. Відповідно порядок використання цих коштів має бути раціональним, прозорим, ефективним, що в багатьох країнах світу досягається нормами і стандартами механізму державних закупівель. Регламентуючи проведення публічних закупівель уряди країн можуть спрямувати економіку і суспільство у напрямку досягнення цілей сталого розвитку.

Важливе значення публічних закупівель зумовлене не тільки спрямуванням значних обсягів коштів на задоволення суспільних потреб держави, а й тим, що через інститут публічних закупівель реалізується ряд функції держави: стратегічна (підтримка перспективних галузей економіки); інноваційна (створення економічних передумов для розвитку інноваційної продукції); контрольна (контроль за використанням бюджетних коштів); соціальна (забезпечення зайнятості населення за рахунок створення нових робочих місць); регулююча (вплив на кон'юнктуру ринку, створення попиту на певні категорії товарів); стимулююча (стимулювання макроекономічних показників держави) [1, с. 93].

Процес публічних закупівель в Україні (який розпочався у 2016 р.) поки ще перебуває у стані формування і налагодження. Хоча і проходить вже

завершальний – п'ятий етап, згідно зі Стратегією реформування системи державних закупівель (Дорожня карта). Метою даної Стратегії є розробка ефективної системи публічних закупівель та приведення її у відповідність до стандартів ЄС. Очікується, що крім іншого результатом реалізації Стратегії буде зниження рівня корупції у сфері публічних закупівель; підвищення рівня довіри бізнесу і суспільства до системи публічних закупівель [2].

Завдяки використанню інформаційних технологій у всіх сферах економіки процес співпраці державних установ з постачальниками став набагато простішим, прозорим та оптимальним. На сьогодні виокремлюють комерційні та публічні закупівлі. Відповідно, вони вирізняються категорією замовників товарів, робіт, послуг.

Так, у Законі України «Про публічні закупівлі» визначено, що замовниками товарів, робіт при публічних закупівлях є органи державної влади та місцевого самоврядування, органи соціального страхування, у т.ч. юридичні особи, які знаходяться у їх підпорядкуванні, та підприємства, установи, організації, які забезпечують потреби держави або територіальних громад і відповідають встановленим ознакам [3].

Відповідно комерційні закупівлі проводять комерційні організації за власні кошти на базі та за правилами майданчиків, які не суперечать законодавству.

Процес здійснення публічних закупівель можна ідентифікувати у вигляді трьох послідовних стадій:

1. Планування закупівель – виявлення потреби та прийняття рішення стосовно того, коли та які товари, роботи чи послуги повинні бути закуплені.

2. Проведення закупівлі – вибір контрагента, з яким буде укладено договір про закупівлю (для неконкурентних закупівель) або розміщення оголошення про закупівлю відповідних товарів, робіт чи послуг в електронній системі закупівель «Prozorro», кваліфікація учасників за результатами проведеного електронного аукціону, визначення переможця та підписання з ним договору про закупівлю (для конкурентних закупівель).

3. Адміністрування договору – виконання договору, за потреби – внесення змін до нього, контроль за його виконанням та звітування про виконання договору.

Публічні закупівлі повинні здійснюватися на принципах добросовісної конкуренції серед учасників; максимальної економії, ефективності та пропорційності; відкритості та прозорості на всіх стадіях закупівель; недискримінації учасників та рівного ставлення до них; об'єктивного та неупередженого визначення переможця закупівлі; запобігання корупційним діям і зловживанням [3].

Публічні закупівлі в Україні залежно від типу закупівельника (замовника) та вартісних меж здійснюються за наступними видами закупівель: звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, закупівля з використанням Prozorro.Market, допорогова закупівля; спрощена закупівля, відкриті торги, конкурентний діалог, переговорна процедура, відкриті торги з публікацією англійською мовою, торги з обмеженою участю (таблиця 1).

Таблиця 1

Вартісні межі публічних закупівель в Україні [3]

Звичайні закупівельники	Закупівельники, які здійснюють діяльність в окремих сферах господарювання	Вид закупівлі
до 50 тис. грн	до 50 тис. грн	Звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, або закупівля з використанням Prozorro.Market, або допорогова закупівля
від 50 тис. грн до 200 тис. грн (1,5 млн грн для робіт)	від 50 тис. грн до 1 млн грн (5 млн для робіт)	Спрощена закупівля або закупівля з використанням Prozorro.Market
від 200 тис. грн (1,5 млн грн для робіт) до 133 тис. євро (5150 тис. євро для робіт)	від 1 млн грн (5 млн для робіт) до 133 тис. євро (5150 тис. євро для робіт)	Відкриті торги Конкурентний діалог Переговорна процедура
від 133 тис. євро (5150 тис. євро для робіт)	від 133 тис. євро (5150 тис. євро для робіт)	Відкриті торги з публікацією англійською мовою Торги з обмеженою участю

Найбільша кількість замовників була зосереджена у Київській, Дніпропетровській, Львівській, Донецькій та Одеській областях. Зростає і

кількість учасників торгів, у тому числі й з інших країн (Чехія, Велика Британія, Польща, Німеччина, Швейцарія).

Основними майданчиками проведення публічних закупівель в Україні, на сьогодні, є: Prozorro, Держзакупівлі.Онлайн, ZakupkiProm, E-Tender, SmartTender.

Серед наявних національних проблем системи публічних закупівель можна зазначити:

1. Обмеження замовника у фінансових ресурсах спричиняє здійснення закупівель на економічно не вигідних умовах, загостренню проблеми «ціна-якість».
2. Зсув у правовому регулюванні публічних закупівель у бік відповідності підписаним міжнародним договорам, без реформування і забезпечення внутрішнього базису зацікавленості в їх проведенні.
3. Недобросовісне функціонування деяких електронних майданчиків, на яких здійснювалися закупівлі.
4. Низький рівень професіоналізації учасників публічних закупівель, який можна найлегше виправити, з огляду на те, що на період запровадження публічних закупівель припали і карантинні обмеження та російсько-українська війна.

Список використаних джерел

1. Конащук Н. Е. Теоретичні засади здійснення публічних закупівель. Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ, 2018. № 39. С. 88–97.
2. Стратегія реформування системи державних закупівель («дорожня карта»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.04.2022).
3. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. №922-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 22.03.2022).